

Muhammed Manazir Ahsen’in “Abbasiler Döneminde Sosyal Hayat (170-289 Hicri/786-902 Miladi)” adlı eserinin değerlendirilmesi

Review of “Abbasiler Döneminde Sosyal Hayat (170-289 Hicri/786-902 Miladi)” edited by Muhammed Manazir Ahsen

Ahsen, Muhammed Manazir. *Abbasiler Döneminde Sosyal Hayat (170-289 Hicri/786-902 Miladi)*, Tercüme: Mehmet Emin Şen, (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019). ISBN: 978-405-7596-25-3

Enes Ensar Erbay

Anahtar Kelimeler

Abbasiler, Sosyal Hayat, İslam Tarihi

Keywords

Abbasids, Social Life, Islamic History

Abbâsîler dönemi sosyal hayatın tarihi üzerine kaleme alınan ilk eserlerden biri olması hasebiyle önemli bir yer taşıyan çalışma, yazarın Londra Üniversitesi’ne bağlı SOAS’ta (School of Oriental and African Studies), 1973 yılında,¹ Bernard Lewis’in danışmanlığında hazırladığı ‘Social Life Under the Abbasids (170-289/786-902)’ isimli doktora tezine dayanmaktadır. Değerlendirmemizde esas aldığımız eserin 2019 yılında yapılan tercümesi, yazarın biyografisini ve kaleme aldığı eserlerini tanıtan bir giriş sayfası ile başlamaktadır. Mütercim tarafından belirtilmese de tercümede eserin 1979 Beyrut baskısının esas alındığı anlaşılmaktadır. Eserin ayrıca 2007 ve 2016 basımları bulunmaktadır. Mütercim, ele aldığı önsöz yazısında çevirinin esasında ‘çok iyi İngilizce bilen ve dönem hakkında bilgi sahibi olanların ortak bir çalışmasının sonucu’ olduğunu dile getirmektedir.

1 Bkz.: Muhammad Manazir Ahsan, *Social Life Under The Abbasids (170-289/786-902)*, School of Oriental and African Studies, University of London: 1973.

* Sorumlu Yazar: Enes Ensar Erbay (Doktora Öğrencisi), İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. E-posta: ensarerbay@gmail.com ORCID: 0000-0002-4518-2392

Atf: Erbay, Enes Ensar. Muhammed Manazir Ahsen’in “Abbasiler Döneminde Sosyal Hayat (170-289 Hicri/786-902 Miladi)” adlı eserinin değerlendirilmesi. *darulfunun ilahiyat* 33, 1 (2022): 311–319. <https://doi.org/10.26650/di.2022.33.1.1036016>

Yedi bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümü, *Kaynakların Araştırılması* ismiyle geniş bir kronik ve literatür tahkikinden meydana gelmektedir. Müellifin, eserini oluştururken ciddi bir ana kaynak ve literatür taraması yaptığı fark edilmektedir. Klasik ve genel tarih eserlerinden ziyade yazarın mevcut tezi oluşturabilmek için adâb yazınında yer alan kaynaklara önemli ölçüde ağırlık verdiği anlaşılmaktadır. Siyâsî tarih yazımından farklı olarak bu tür bir tarih yazımı için adâb yazını, Abbâsî döneminin göz ardı edilemeyecek bir tarih birikimidir. Taberî (ö. 310/923) gibi klasik tarihçilerin genellikle siyâsî alanlarda bilgiler sunması nedeniyle toplum tarihi üzerine çalışan uzmanlar, siyâsî tarihin dışına çıkan kaynak arayışı içerisinde olmuş ve oldukça geniş bir muhteviyâtı barındıran adâb kaynaklarının içine girmişlerdir. Avcılık ile ilgili yazılan risâlelerden fıkıh kitaplarına, yemekler üzerine kaleme alınan eserlerden şiir ve edebiyat çalışmalarına kadar kaynak değeri taşıyan eserler bu doğrultuda tetkik edilerek tarihin konusu haline getirilmiştir. Diğer yandan yazarın, kaynakların müellifleri üzerine yapılan müstakil çalışmaları dikkate alarak çeşitli çıkarımlarda bulunması, kaynak kullanım metodolojisi açısından not edilmesi gereken bir husustur. Şüphesiz bu yöntem, müelliflerin zaaf veya faziletlerini fark edebilmeyi sağlamakla birlikte; bir anlamda sıhhatli bilgiyi müşkil olanından ayırt edebilecek kılavuz niteliği de taşımaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümü, giyim kuşama ilgilidir. Giyimde belirleyici unsurun maddi faktörler olduğu anlaşılmaktadır. Kölelerin giydiği ayakkabıların farklılık arz etmesi veya kadınların başlarına taktıkları başlıkları çeşitli ziynetlerle süslemeleri, bu duruma bir örnek teşkil etmektedir. Dinî kimliğin de giyimde temel bir etkisi bulunmaktadır. Sûfilerin zühdü önceleyerek bir anlamda gösterişten uzak durması bu çerçevede değerlendirilebilir. Siyah renginin, Abbâsî hilâfetinin bir sembolü olduğu ve buna katı bir biçimde uyulduğu anlaşılmaktadır. Öyle ki vezir Hâmid b. Abbâs (ö. 311/923) buna uyum sağlamadığı için Bağdat'ı terk etmek zorunda kalmıştır (s. 70). Esasen giysilerin renginin siyâsî imgeler barındırdığı anlaşılmaktadır. Abbâsî sarayı çalışanlarının ve devlet görevlilerinin siyah giyinme zorunluluğu ve bu kurala uymayan kadınların Emevî hanedanına bağlılık gibi bir suçlamaya maruz kalmaları (s. 70), siyâsî imgelemin renklerde belirleyici bir rolü olduğu sonucunu çıkarmamızı sağlamaktadır.

Üçüncü bölüm, müellifin yiyeceklere ayırdığı araştırmalarını içermektedir. Yemek isimlerinin ve yemekle ilgili unsurların çoğunluğunun Farsça olması,² Abbâsî toplumu üzerindeki kültürel ve sosyal tesirin ağırlığı hususunda bir düşünce geliştirmemize katkı sağlayabilir. Bu isimlere halkın oynadığı oyunlar³ ve kutladığı

2 Bezmaverd, Sıkbac, İsfidbac, Dikbarika.

3 Savlecân, Şadgüli.

bayramları⁴ da eklersek Fârisî zeminin Abbâsî toplumundaki kültürel gücü daha iyi anlaşılacaktır. Yazar, Hıristiyanların temel besin kaynaklarının balık olmasını, onların bu işin ticaretini yapması ile ilgili bir çıkarımla açıklamaktadır (s. 106-107). Lâkin yazar, Hıristiyanların niçin ve nasıl balıkçılıkta tekelleştiklerini izâh etmemektedir. Bu açıdan sadece Câhiz'in (ö. 255/869) *el-Hayevân* isimli eserinde geçtiğini gördüğümüz bu rivayetin kanaatimizce tahkike ihtiyacı vardır. Özellikle üst sınıf insanlarda yemeğin belli bir nezâket ve adâb gözetilerek tüketilmesi, yemeğe dair kültürün de geliştiğini göstermektedir. Kanaatimizce bu tutum, şehirlileşmenin bir sonucudur. Bunlara ek olarak siyâsî kargaşaların, özellikle Karmatîler'in isyan faaliyetlerinin, halkın yiyeceklerini ve gıda alımını doğrudan etkileyen bir potansiyele sahip olduğu gözlemlenmektedir (s. 162).

Konaklamanın açıklandığı dördüncü bölümde, şehir yaşamındaki birlikteliğin, genel itibariyle millet ve meslek faktörleri çerçevesinde şekillendiği görülmektedir (s. 194). Bağdat'ta ev ve dükkân kiralalarının yüksek bir seviyede görünüm arz ettiğini belirten yazarın (s. 198) mevcut tespitini açmaya yönelik şu sorular sorulabilir: Şehre talep mi artmıştır yoksa ev inşasında kullanılan malzemenin değeri mi buna neden olmaktadır? Veya iskân problemi mi yaşanmaktadır? Bu konuda sorulacak sorular, elbette tarihî malzemenin sağladığı bilginin sınırları çerçevesinde bir netliğe ulaşacaktır.

Beşinci bölümün konusu olan avlanma ile ilgili başlıkta, fikhî açıdan avcılığın ele alındığı bölümde, yazarın mezkûr konu çerçevesinde fikhî birikimin zenginliğine dair yaptığı tespit (s. 277-278), üzerinde durmayı hak etmektedir. Av ahkâmına dair literatürde geniş birikimin yer alıyor olması, dönem insanının avcılığa yoğun bir rağbetinin bulunduğuna işaret etmektedir. Bu durum bizi, İslâm toplumunda avcılığın erken döneme kıyasla gelişim gösterdiği sonucuna ulaştırır. Dikkat çekici olan diğer bir husus ise; zenginler arasında avlanmanın bir eğlence uğraşı çerçevesinde yaygınlığı, yoksul kimseler arasında ise içtimâî hayatın -geçim çerçevesinde- bir yönüne tekabül ettiğiidir. Bir anlamda eğlence veya uğraşlar, ekonomik statü çerçevesinde şekillenmektedir.

Bayramlar ve Ziyafetler konusunun ele alındığı yedinci ve son bölümde, hac başlığı altında yazarın, haccın Müslümanlar içerisinde kültürel çeşitliliği arttırdığı (s. 318-319) yönündeki değerlendirmelerini yerinde bulduğumuzu ifade etmeliyiz. Bu zaviyeden bakınca haccın bir ibadet olarak varlığı, esasen İslâm şehirlerinin irtibatını sağlayan bir âmil olmuştur. Zira hac için yola çıkan bir âlim, tüccar veya seyyah, diğer İslâm şehirlerine de uğrayarak bir etkileşim içerisine girmiş, bu da klasik dönemde şehirler arasındaki irtibatın vaziyetini etkileyen bir husus olmuştur.

4 Nevruz, Mihrican, Sadak.

Kitabın Tercümesi Üzerine

Çalışmanın tercüme edilen planında ve -ileride bahsedileceği üzere- genel olarak tüm tercüme metinde, çeviri, ifade, terkip, kavram, transkript ve anlatım bozukluğu problemleri göze çarpmaktadır. Bunun yanında noktalama işaretlerinin kullanımında da eksiklikler olduğu gözlemlenmektedir. Birinci bölümde yer alan *Survey of the Sources* tamlamasının *Kaynaklar Üzerine Araştırma/Etüd* şeklinde tercüme edilmesinin daha yerinde olduğu kanaatindeyiz. İlgili bölümün ilk başlığında *Âdâb Edebiyâtı (Mektuplar)* olarak ifade edilen ve sosyal hayatın başucu kaynakları arasında yer alan *Âdâb Yazını* 'na değinildiği görülmektedir. *Adab literature (Belles-lettres)* kavramlar birleşiminin esasında *Âdâb yazını (Edebî eserler)* şeklinde ifade edilmesi Türkçe kullanıma daha mutâbıktır. Parantez içerisindeki *mektuplar* olarak belirtilen çevirinin ise *belles-lettres* ile bir ilgisinin bulunmadığı sözlüklere bakılarak anlaşılabilir. *Anekdot ve Anlatı Edebiyatı (Anecdotal and narrative literature)* isimli başlığın çevirisinde istilâhî bir sapma görülmektedir. Öncelikle burada müellif tarafından bilinçli bir biçimde kullanılan *anecdotal* ifadesinin işlevi ile Türkçe'deki *anekdot* kelimesi arasında önemli bir farkın olduğuna dikkat çekilmelidir.⁵ Plan bağlamında yazarın işaret ettiği anlam, hikâye anlatımının sosyal hayata kaynaklığı ile ilgilidir. Zira bu bölümde zikredilen kaynaklar da doğrudan hikâye, fıkra türünde anlatılar içeren eserlerin bir sunumudur. Bu açıdan *Anecdotal and narrative literature* ifadesinin *Fıkra/Hikâye ve Anlatı Yazını/Edebiyatı*⁶ olarak tercüme edilmesinin daha doğru olduğu belirtilmelidir. *Collections of proverbs* başlığının *Atasözleri Koleksiyonu* şeklinde çevrilmiştir. *Koleksiyon* kelimesinin Türkçe kullanımını bu bağlama uygun düşmemektedir. *Atasözü Derlemeleri* şeklinde bir tercümenin daha yerinde olduğu düşünülebilir.

Alt başlıklara doğru gidildiğinde *literature* kelimesinin çoğunlukla *edebiyat* olarak çevrildiği anlaşılmaktadır. Yine alt başlıklarda *Siyasi Edebiyat, Tarihi Edebiyat, Biyografikal Edebiyat, Coğrafik ve Topoğrafik Edebiyat* gibi Türkçe kullanım açısından uygun düşmeyen bazı tercihlerde bulunulmuştur. Kanaatimizce *edebiyat* tercümesi yerine *yazın* kelimesi kullanılsaydı; Türkçe'nin selikasına daha uyumlu bir ifade seçilmiş olunacaktı. *Adliye Edebiyatı (Juristic literature), Yargıçların Biyografileri (Biographies of the judges), Numismatik Kaynakları (Numismatic Sources), Zimmi (Müslüman Olmayanlar) Kaynakları (Dhimmi Sources)* gibi

5 Kelimenin Türkçe'deki anlamı şu şekilde verilmektedir: Büyük bir olayın başlı başına bir bütünlük gösteren, ayrı ve küçük bir hikâye olabilecek nitelikteki parçası, kısa hikâye. <http://lugatim.com/s/anekdot>

6 *Literature* kelimesinin *edebiyat* olarak çevrilebilse de; her zaman bunu karşılayamayacağı, bir yazım eyleminin ürünü olması nedeniyle bu kelimenin *yazın* olarak ifade edilmesinin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

tercümelerin ise sırasıyla *Hukukî Yazın, Kadıların Biyografileri, Nüvizmatik Kaynaklar, Zimmî Kaynaklar* olarak tercüme edilmesi daha yerindedir. Zimmiler için ‘*Müslüman Olmayanlar*’ şeklinde bir parantez bilgisi, eksik bir tanımlamadır. Zira Zimmiler, İslâm topraklarında yaşayan gayrimüslim tebaadır.⁷

İkinci bölümün başlığı *Kostüm* olarak çevrilmiştir. Halbuki *costume* kelimesinin *kıyafet* olarak tercümesi içerik açısından daha açıklayıcı olacaktır. Bu bölümün ilk konusu olarak *head-gear* kelimesinin *sarık* biçiminde metne yansıtıldığı görülmektedir. Doğrusu bu, okuyucu açısından istifadeyi kısıtlayıcı bir tercih olmuştur. *Head-gear*’ın doğru tercümesi *başlık* olmalıdır. Zira *başlık*, daha genel bir yapı arz etmektedir ve başa takılan diğer tüm nesnelere kuşatmaktadır. *Sarık* ise başlıklardan sadece biridir. *Dress for convivial parties* başlığı ise; *Ziyafet Verilen Davet İçin Giysi* şeklinde tercüme edilmiştir. Bu ibarenin *Eğlence Davetlerinde Giysi* biçiminde çevrilmesi daha uygundur. Yukarıda *giysi* olarak çevrilen *dress* kelimesi, aşağıdaki başlıklarda *kıyafet* olarak ele alınmıştır. Metinde tercüme edilen kavramlar arasında bir ahenk olmalıdır. Bu açıdan *dress* kelimesi için *giysi* kullanımı yerinde olabilir. *Regional and ethnic differences in dress* alt başlığının *Bölgesel ve Etnik Farklılıkların Kılık Kıyafete Etkisi* olarak tercüme edildiği göze çarpmaktadır. Doğrusu, *Giyim’de Bölgesel ve Etnik Farklılıklar* olmalıdır. *Kıyafetlerin Değeri (Prices of Garmanets)* çevirisi ise *Elbise Ücretleri/Fiyatları* şeklinde olmalıdır. Mütercim, *Bürde* için parantez içerisinde *Hz. Peygamber’in Topkapı Sarayı’nda Mukaddes Emanetler Dairesi’nde Korunan Hırkası* şeklinde bir açıklama getirmiştir (s. 71). Lâkin bu bilginin mütercim tarafından konulduğuna dair bir not bulunmamaktadır. *Princess Ulayya* ifadesinin Türkçe’ye *Prences Uleyye* (s. 85) olarak çevrilmesini uygun görmediğimizi vurgulamalıyız. İngilizce’de başka bir karşılığı bulunmadığı için bu ifadenin *princess* olarak çevrilmesi olağan bir durumken; Türkçe’de *seyyide*, *hatun* gibi ifadelerle karşılanabileceği muhakkaktır. *Inscription* ifadesi ise başlıkta *yazı* olarak çevrilmişken metinde *yazıt* karşılığını bulmaktadır (s. 87).

Üçüncü bölümde *Lezzet Veren Unsurlar* biçiminde çevrilen *flavouring* ifadesi, *tatlandırıcı* olarak kullanılabilir.

Dördüncü bölümün başlığında yer alan *housing* ifadesinin *konutlar* olarak çevrildiği görülmektedir. Bunun doğru çevirisi *konaklama* olmalıdır. Konutlar bölümünün son başlığı olan *Hamam* alt başlığındaki 218 numaralı dipnot, Abbâsî devlet adamı Muvaffak’ı (ö. 278/891) halife olarak algılamaya yol açabilecek ciddi bir bilgi yanlışı içermektedir. Orijinal metinde müellifin *Muvaffak’s regency*

7 Mustafa Fayda, Ahmet Yaman, M. Macit Kenanoğlu, “Zimmi”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/zimmi> (Erişim 20. 05. 2021)

olarak ifade ettiği ve bu haliyle herhangi bir problem arz etmeyen ibarenin, tercüme metinde *Muvaffak'ın saltanatı* olarak çevrildiği görülmektedir (s. 226). Bu ibarenin *Muvaffak'ın niyâbeti* biçiminde tercüme edilmesi gerektiği açıktır.

Avlanmanın fikhî yönünün tartışıldığı beşinci bölümde, konuyla ilgili âyet-i kerîmenin anlaşılmasını zorlaştıracak bir mealinin verildiği gözlemlenmektedir (s. 276-277). Âyet-i kerîmenin meâli şu şekildedir: “*Onlar için kanunî olanın ne olduğunu sorarlar. Onlara de ki iyi şeyler ve av için sizin yırtıcı kuşlara öğrettiğiniz şeyler ve onların avlanması için onları eğitmeniz ve Allah'ın size öğrettiğini onlara öğretmeniz, sizin için kanunidir. Bu sebepten dolayı yakaladığınız avı yiyin ve onun üzerine Allah'ın ismini okuyun ve Allah'a karşı görevlerinizi yapın. Allah'ın hesaplaşması çabuktur.*” Yukarıdaki âyet-i kerîme meâli, muhtemelen âyetin İngilizce tercümesinden çevrildiği için anlamayı ciddi oranda zorlaştırmaktadır. Aradaki farkın anlaşılabilmesi için doğru meâli şu şekilde verebiliriz: “*Sana, kendileri için nelerin helâl kılındığını soruyorlar. De ki: “İyi ve temiz olanlar size helâl kılınmıştır.” Yırtıcı hayvanlardan olup Allah'ın size öğrettiği ile eğiterek avcı hale getirdiğiniz hayvanların sizin için yakaladıklarından da yiyin; (hayvanı ava salarken besmele çekerek) üzerine Allah'ın adını da anın. Allah'tan korkun, şüphesiz Allah'ın hesabı pek çabuktur.*”⁸

Mütercim, eserin-tezin aslında yer alan Arapça ifadeleri Arapça metin olmadan Türkçe transkript ile sunmaktadır. Bu, okuyucu açısından faydayı kısıtlayıcı bir durum arz etmektedir. Özel veya cins isimlerin Arapça aslının muhafaza edilerek tercüme içerisinde transkript ile verilmesi, eserden elde edilecek fayda açısından çok daha etkili olabilirdi. Kaynakça bölümünde, sadece yazarın istifa ettiği temel kaynaklar bulunmaktadır. Okuyucunun istifadesi gözetilerek ileriki basımlarda metin içerisinde yer alan ikincil araştırma eserleri de kaynakçaya ilave edilebilir. Bunun yanında eserin sonunda yer alan *Dizin*, istifa imkânını kolaylaştırmaktadır. Bunlara ek olarak ileriki basımlarında düzeltilmesi amacıyla eserde yer alan bazı tercüme ve kavram hatalarını belirterek örnekler sunduk.

Metnin Aslı

The second popular head-dress of the period under discussion was the ‘imama or turban. From the caliphs down to the ‘amma, which included even the thieves and the rogues, all had an ‘imama suited to their position.

Mütercimin Tercümesi

Konuyla ilgili bu döneme ait ikinci popüler başlık sarığın imâmesiydi. Halifeden

8 <https://kuran.diyenet.gov.tr/tefsir/M%C3%A2ide-suresi/673/4-ayet-tefsiri>

halka kadar hatta hırsız ve haydutlar dâhil herkes durumlarına uygun imâme giyerlerdi (s. 49).

Teklif Edilen Tercüme

Dönemin bahis konusu olan ikinci yaygın başlığı, sarık veya türbandı. Halifeden halka kadar, hatta hırsız ve haydutlar da dahil herkes; konumlarına uygun olan bir sarığa sahipti.

Metnin Aslı

As the power of the Abbasids grew lesser so the width of the qamis sleeve and also of the turban increased in size a development not without irony.

Mütercimnin Tercümesi

Abbasilerin gücü zayıfladıkça, ironik bir gelişme olarak yan boyu da genişledi (s. 55).

Teklif Edilen Tercüme

İronik bir biçimde, Abbâsîler'in gücü azaldıkça, gömlek kolunun ve ayrıca sarığın genişliği de arttı.

Metnin Aslı

Young cows and calves were, nevertheless, not disliked as food.

Mütercimnin Tercümesi

Ancak genç inekler ve danalar yiyecek olarak hoşlanılmamış değildi (s. 100).

Teklif Edilen Tercüme

Ancak yine de düveler ve danalar, yiyecek olarak beğenilmiyor değildi.

Metnin Aslı

The method of transportation of ice from the mountains over long distances to the cities and its preservation from melting in the heat of the sun, all along the way and in the storage are problems which the ancient writers have dealt with only cursorily.

Mütercimnin Tercümesi

Buzun dağlardan uzak mesafelerdeki şehirlere taşınması metodu ve bunun depolanması ve yol boyunca güneşin sıcaklığından korunması, eski yazarların aceleyle ilgilendikleri problemlerdir (s. 138).

Teklif Edilen Tercüme

Buzun, uzun mesafeler boyunca dağlardan şehirlere taşınma şekli ve tüm yol boyunca depoda, güneş ışığının sıcaklığında erimekten korunması, kadim müelliflerin sadece üstünkörü (bir şekilde) ele aldıkları sorunlardır.

Metnin Aslı

This passage of Ibn Qutayba, which is reproduced by Yaqut, shows that rice was quite cheap, at least the inferior quality of it which the poor people could buy at exceptionally low prices.

Mütercim'in Tercümesi

Yâkut tarafından tekrar ifade edilen İbn Kuteybe'den bu paragraf, pirincin çok ucuz olduğunu en azından yiyecekler arasında en düşük kalitede fakirlerin istisnai düşük fiyatla alabilecekleri bir yiyecekti (s. 167).

Teklif Edilen Tercüme

Yâkût tarafından yeniden üretilen İbn Kuteybe'nin bu paragrafı, pirincin oldukça ucuz olduğunu, en azından yoksulların son derece düşük fiyatlarda alabilecekleri (kadar) kalitesiz olduğunu göstermektedir.

Metnin Aslı

He also speaks of a Lynx (washaq) which was employed for hare hunting.

Mütercim'in Tercümesi

O, ayrıca bir vaşşaktan da ki bu vaşşak, yabani tavşanları avlamakta kullanılmaktaydı (s. 248).

Teklif Edilen Tercüme

O ayrıca, tavşan avı için kullanılan bir vaşaktan söz etmektedir.

Metnin Aslı

It has been said that this instrument was first used in Arabia during the khilafat of Uthman, who on people's complaint, prohibited its use in the country.

Mütercim'in Tercümesi

Bu alet hakkında ilk defa şikayetleri alan, ülkede bu aletlerin kullanılmasını yasaklayan Halife Osman zamanında Arabistan'da kullanıldığı söylenmektedir (s. 257).

Teklif Edilen Tercüme

Bu âletin ilk olarak Arabistan’da, Hz. Osman’ın hilâfetinde kullanıldığı ve insanların şikayetleri üzerine onun bu aletin ülke içinde kullanılmasını yasakladığı söylenmektedir.

Metnin Ashı

By way of comparison the annual budget of the near contemporary Fatimid Caliph al ‘Aziz Bi’llah (975-96) may be mentioned here.

Mütercimnin Tercümesi

Bir karşılaştırma olarak, yaklaşık bu dönemin çağdaşı Fatımi Halifesi Azîz-Billâh’ın (MS. 975-96) yıllık bütçesi, burada bahsedilebilir (s. 270).

Teklif Edilen Tercüme

Burada, [Halife Muktedir’in] yakın çağdaşı olan Fâtımî Halifesi Azîz Billâh’ın (365-386/975-996) yıllık bütçesinden mukayese yoluyla bahsedilebilir.

Metindeki Kullanım	Doğru Kullanım
Mu’tasamiyât (s. 49)	Mu’tasimiyât
Yan (sleeves) (s. 55)	Gömlek-elbise kolu
Cebrail b. Bahtîşû (s. 80)	Cebraîl b. Buhtîşû’
Yazıcılar (s. 82)	Kâtipler
Harir-i muayyan (s. 85)	Harirun muayyenun
Îzar el-mülhem el-Horasani (s. 85)	Îzârü’l-mülhemü’l-Horasânî
Îşaba (s. 86)	Îsâbe
Dar et-tiraz (s. 87)	Dârü’t-tirâz
Müteccan (s. 99)	Müdeccen
Badi ez-Zaman el-Hemedânî (s. 102)	Bedüzzaman el-Hemedânî
Sellec (s. 139)	Sellâc
İbn Mukla (s. 157)	İbn Mukle
Suk et ta’am (s. 177)	Sûku’t-ta’âm
el-Karh (s. 177)	el-Kerh
İbrahim el-Mehdî (s. 181)	İbrâhim b. el-Mehdî
Sahib-i ta’am (s. 183)	Sâhibü’t-ta’âm
Sahib-i şarab (s. 183)	Sâhibü’ş-şarâb
Mağrib namazı (s. 184)	Akşam namazı
İşa (s. 184)	Yatsı
Âdâb el-Ma’ide (s. 185)	Âdâbü’l-Mâide
Ebşîhî (s. 187)	İbşîhî
İbn Mu’tez (s. 191)	İbnü’l-Mu’tez
Rapor (report) (s. 198)	Haber

